

Högskolan Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Psykologi C (61-90), 15hp
Examinator: Peter Karlsson
Handledare: Tomas Berggren

UNGDOMARS MOTIVATION TILL ATT SÖKA ARBETE

En undersökning av kort- och långtidsarbetslösa ungdomar

Charlotte Östberg
Simon Tenland
Ht-11

Young people's motivation to seek work¹
A study of short-and long-term unemployed young people

Simon Tenland och Charlotte Östberg
Halmstad University, School of Health and Society

Abstract

The purpose of this study is to gain knowledge on how time of unemployment may affect an individual's motivation in the search of a job. The main issue is whether the motivation to find a job differs between short and long term unemployed young people between 18-26 years of age. The motivation has been examined by comparing the short-and long-term unemployed differ in perceived locus of control, self-efficacy, the value of a work, and perceived requirements and actual effort spent. 106 unemployed youths, all registered at the Employment Service, participated in the survey. The results showed no significant differences between short-and long-term unemployed in the motivation to find work. A limitation of the study is that the difference in time between the groups short-and long-term unemployed is small.

Keywords: Motivation, unemployment, jobseeking, value of work, self-efficacy, locus of control

1 Essay in psychology 61-90hp, autumn 2011
Supervisor: Tomas Berggren
Examiner: Peter Karlsson

Ungdomars motivation till att söka arbete²

En undersökning av kort- och långtidsarbetslösa ungdomar

Simon Tenland och Charlotte Östberg
Högskolan Halmstad, Sektionen för Hälsa och Samhäll.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att få kunskap om hur tiden som arbetslös kan påverka individens motivation som arbetssökande. Den övergripande frågeställningen är om motivationen till att hitta ett jobb skiljer sig mellan kort- och långtidsarbetslösa ungdomar. Motivationen har här undersökts genom att jämföra om kort- och långtidsarbetslösa skiljer sig i upplevd locus of control, self-efficacy, värdet av ett arbete samt upplevda krav och faktisk nedlagd ansträngning. 106st arbetslösa ungdomar, samtliga inskrivna på Arbetsförmedlingen, deltog i enkätundersökningen. Resultatet visade inga signifikanta skillnader mellan kort- och långtidsarbetslösa i motivationen till att hitta ett arbete. En begränsning i undersökningen är att skillnaden i tid mellan grupperna kort- och långtidsarbetslösa är liten.

Nyckelord: Motivation, arbetslöshet, arbetssökande, arbetets värde, self-efficacy, locus of control

2 Kandidatuppsats i Psykologi, 61-90hp, hösten 2011
Handledare: Tomas Berggren
Examinator: Peter Karlsson

”Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.” (FNs allmänna förklaring, artikel 23, 1948, manskligarattigheter.gov.se).

I ett samhälle där arbete är en central del av människans liv utgör arbetet en betydelsefull roll för individen. Vägen in till arbetslivet sker ofta i ung ålder och utgör därför en grund för individens framtida arbetskarriär. I ett samhälle som kretsar kring att människor arbetar blir även oåterkalleligen arbetslösheten en central fråga. I ett pressmeddelande från Statistiska Centralbyrån informeras om att antalet arbetslösa ungdomar (15-24 år) i oktober 2011 var 127 000, vilket motsvarar 21,1 % av arbetskraften. Dock bör tas i beaktande att till arbetskraften räknas inte samtliga ungdomar i landet, utan endast de ungdomar som söker någon form av anställning; heltid, deltid eller extrajobb. Exempel på detta är att av dessa 127 000 arbetslösa var 55 000 av ungdomarna heltidsstuderande. De ungdomar som av olika anledningar inte sökte arbete vid tillfället ingick inte i studien. Vidare visade undersökningar av SCB att totalt 341 000 personer i Sverige idag är arbetslösa, vilket motsvarar en siffra på 6,8 % av Sveriges befolkning. Av dessa är ca 39 % ungdomar i åldrarna 15-24 år. Många människor som är arbetslösa vänder sig till arbetsförmedlingen som är en knypunkt för både arbetsgivare och arbetssökande kring förmedling av arbete.

Syftet med denna undersökning är att få kunskap om hur tiden som arbetslös kan påverka individens motivation till att söka arbete, samt om det finns någon skillnad i motivation till att hitta ett jobb mellan korttids- och långtidsarbetssökande. I sammanhanget menas motivation som det som ger individen intensitet och uthållighet i sin strävan efter att uppnå önskat mål, i det här fallet att få ett arbete. Motivationen skapas och bibehålls dels genom en positiv värdering av målet, dels genom den upplevda möjligheten att faktiskt uppnå det. Värderingarna av målet kan komma från både inre och yttre krav (Bandura, 1997). Detta undersöks i det följande genom att se hur mycket ansträngning den arbetssökande lägger ner på att hitta ett jobb, hur högt arbetet värderas samt huruvida personen upplever att det är sannolikt att hon faktiskt kommer att få ett jobb.

Innan något mer skrivs kan definitioner förekommande i undersökningen vara nödvändiga att ta upp. Efter Arbetsförmedlingens mått räknas en ungdom vara mellan 18-26 år, för att betecknas som korttidsarbetslös får en person inte ha varit arbetssökande i mer än tre månader; överstiger tiden som arbetssökande tre månader blir benämningen långtidsarbetslös.

Arbetets betydelse för individen - ungdomars syn på arbete

Sambandet mellan arbetslöshet och psykiskt välmående har studerats i många empiriska studier. De teorier som är vanligast inom ämnet är deprivationsmodellen av Marie Jahoda och Peter Warrs vitaminmodell som till viss del bygger på deprivationsmodellen (Nordenmark, 1999).

Marie Jahoda (1982) som menar att ett arbete spelar en central roll i människors liv, beskriver att ett arbete uppfyller två typer av behov. Det ena är det manifesta behovet som innebär att den arbetande individen får lön. Det andra menar hon är det latent behovet. Det latent behovet innefattar arbetets fem viktiga latent funktioner som har påverkan på det psykologiska välmåendet hos en individ. Dessa fem latent funktioner som arbetet fyller är enligt Jahoda; *Tid* som innebär att arbetet strukturerar tiden för den arbetande, *Sociala kontakter* som gör att den som arbetar träffar andra människor utanför deras familj och umgängeskrets, *Kollektiva mål* som innebär att den arbetande personen kan uppnå saker tillsammans med andra människor, *Samhällsställning* vilket innebär att personen som arbetar har en plats i samhället och en identifikation samt *Aktivitet* som innebär att den arbetande personen sysslar med regelbundet arbete som gör denne aktiverad. Jahoda (1982) menar att

arbetslöshet leder till att dessa fem latent behov inte kan tillgodoses, vilket medför att det psykiska välbefinnandet för individen försämras då individen inte fått dessa behov tillfredställda. Hon menar att dessa funktioner i ett arbete fyller behov för individen vare sig hon vill eller inte och att den arbetande individen utsätts för dessa vare sig det ger en positiv eller negativ effekt. Jahoda (1982) anser dessutom att ett arbete utan lön har samma påverkan på individen som ett betalt arbete. Det då dessa latent funktioner uppfylls oberoende av materiella ting så som lön (Jahoda, 1986). Vidare menar hon att individen inte endast behöver de latent behoven utan att även det motsatta såsom ostrukturerad tid och ensamhet också är viktigt för den psykiska hälsan. Men är inte de ursprungliga latent behoven som arbetet ger tillgodosett fyller heller inte motsatsen någon positiv funktion (Jahoda, 1986).

Peter Warr (1996) har i en teori som benämns vitaminmodellen kommit fram till olika specifika faktorer som ett arbete innehåller. Även om vitaminmodellen till viss del bygger på Jahodas deprivationsmodell menar Warr att det finns mönster i omgivningen kring en individ i ett arbete som har en påverkan på individens psykiska hälsa. Han menar att dessa mönster eller drag som finns i olika omgivningar kan förklara omgivningens påverkan på individens psykiska hälsa. Dessa kan vara betydande för en individs psykiska hälsa och att de kan tillämpas på exempelvis personer som arbetar, går i skolan eller är arbetslösa. Warr drar heller inte någon tydlig gräns mellan arbete och arbetslöshet men menar att det finns betydande skillnader mellan dessa olika tillstånd (Hallsten, 1998).

Warr's (1996) vitaminmodell innebär att det finns faktorer i arbetets omgivning som har en påverkan på en individs välmående. Vitaminmodellen bygger på att det finns nio olika faktorer i omgivningen som har en påverkan på individens psykiska välmående. De faktorer, eller drag som Warr beskriver dem, menar han kan påminna om vitaminer. Dessa vitaminer har en påverkan på individen genom att de kan stärka, stimulera och aktivera. De vitaminer eller "omgivningsförhållanden" som det rör sig om innebär att omgivningen i ett arbete ger möjlighet till följande; *Kontroll* som betyder att den arbetande individen upplever kontroll över vad den själv gör och därför inte behöva känna sig övervakad, *Individuella färdigheter* som innebär att individen kan använda de färdigheter som hon besitter för att klara av det som arbetet kräver. *Kollektiva mål* innefattar både inre och yttre mål för individen som leder till planering, normer och roller medan *Omväxling* i arbetet bidrar till variation. *Klarhet i omgivningen* innefattar förtydligande kring konsekvenser av ett beteende och av en uppgift samt kring olika roller och vad som krävs av dessa. Vitaminen *Tillgång till pengar* handlar om att göra kontroll och handlingsutrymme möjligt medan den *Fysiska säkerheten* innefattar arbetsförhållanden och faktorer så som exempelvis ljudnivå och temperatur. *Sociala kontakter* anses påverka samarbete och goda relationer mellan arbetskamrater och socialt stöd. Den sista vitaminen som modellen berör är *Identitet* som ger mening och social position på arbetet. (Warr, 1996).

Warr delar upp dessa nio vitaminer i två grupper, CE-vitaminer och AD-vitaminer. De faktorer som individen inte kan få för mycket av inräknade i CE-vitaminer och är tillgång på pengar, fysisk säkerhet och den identitet som ger mening och social position på arbetet. De återstående faktorerna räknas in i gruppen AD-vitaminer och är viktiga för individen till den mån att de inte råder något överskott. Ett överskott av dessa vitaminer påverkar den psykiska hälsan negativt. Vidare menar Warr att dessa olika faktorer kan jämföras med var man befinner sig i inom arbetsmarknaden, dvs. om personen är arbetslös eller arbetar. Detta gör att skillnaden mellan arbete och arbetslöshet kan bero på huruvida individen påverkas av dåliga eller goda omgivningsförhållanden. Warr påstår heller inte att arbetslöshet direkt påverkar den psykiska hälsan negativt. Å andra sidan menar han att arbetslöshet leder till en sämre tillgång på vitaminerna jämfört med vad ett arbete gör (Hallsten, 1998). En grundtanke i både Warrs (1996) vitaminmodell och Jahodas (1982, 1986) deprivationsmodell är att förutom det ekonomiska behovet en individ har från sitt arbete så följer även vissa psykologiska behov för

att individen ska uppleva psykiskt välmående (Nordenmark, 1999). Dessa teorier har konstruerats genom studier av arbete och arbetslöshet vilket innebär att de inte utgått från någon allmän psykologisk teoribildning. Jahoda's (1982, 1986) deprivationsmodell men också Warr's (1996) vitaminmodell är därför prövbar och exempelvis deprivationsmodellen ligger på så vis till grund för en rad olika studier (Hallsten, 1998).

Ungdomars värdering av arbete. I en meta-analys av Jin och Rounds (2011) baserad på 101 longitudinella studier undersöktes hur arbetets värde förändras ur ett utvecklingsperspektiv. I studien undersöktes stabilitet och förändringar i människans syn på arbetets värde, för att se när synen på ett arbete blir stabil och hur synen på arbete förändras innan den blir stabil. Arbetets värde delades upp i individuellt värde, materiellt värde, socialt värde och statusvärde. Studien visade att stabiliteten kring värdet av ett arbete var som lägst under åldrarna 18-21 men stabiliserades från 22 års ålder och uppåt. I åldrarna 18-22 värderades individuellt värde högst medan i åldrarna 22- 26 värderades det materiella högst i ett arbete. Det sociala värdet värderades som högst bland åldrarna 18-22 men värderades lägre i åldrarna 22-26.

I en undersökning gjord år 2001 kring hur ungdomar ser på sitt framtida arbete deltog cirka 1 900 elever, boende i Sverige, som då gick det sista året på gymnasiet (Furth et al., 2002). Kring frågan vad som är viktigt i ett arbete, visade resultaten att trevliga arbetskamrater kom på första plats. Sedan följde; ett intressant och meningsfullt arbete, att ha en sund arbetsmiljö, medbestämmande och fast anställning. Vikten av att ha hög lön kom först på sjunde plats. Den faktor som visade sig prioriteras lägst i ett arbete var bestämda tider och rutiner som kom på femtonde plats. Istället var variation något som prioriterades högt då 30 procent var villiga att regelbundet byta jobb i arbetslivet.

Vidare visade undersökningen att vikten av ett arbete mer handlade om de möjligheter ett arbete för med sig än själva arbetet i sig, exempelvis att kunna göra saker såsom att resa och ha råd att konsumera (Furth et. al., 2002).

Arbetslöshetens påverkan på psykiskt välmående

Hallstens meta-analys (Hallsten, 1998) innehåller en kvantitativ, statistisk sammanfattning inom arbetslöshetsforskningen som visar ett samband mellan arbetslöshet och psykisk ohälsa som framkommit av studier 1980-96. I vissa studier framkom inga skillnader alls i psykisk hälsa mellan arbetande och arbetslösa men i mer än 90 procent av studierna framkom det att den psykiska hälsan var bättre hos personer med arbete än de som var arbetslösa. Det går att konstatera att meta-analysen har visat att variationen av psykiska hälsoeffekter kan bero på olika okända förhållanden. Förhållanden som erfarenheter, olika bakgrunder och livssituationer kan ha en påverkan på effekten av psykiskt välmående. I endast fem procent av förhållandena visade det sig att den psykiska hälsan inte var sämre hos de som var arbetslösa jämfört med de som hade arbete.

I en undersökning av Böckerman och Ilmakunnas (2006) undersöktes sambandet mellan arbetslöshet och välmående. Studien, som är baserad på en tvärsnittsstudie av data från 1990, 1996 och 2000 hämtad från Finland, visade att arbetslöshet hade en signifikant påverkan på livstillfredsställelse men inte att det hade någon signifikant påverkan på individens upplevelse av lycka.

I en longitudinell studie av Mikael Nordenmark (1999) undersöktes hur motivation ser ut hos individer vars arbete inte är kopplat till någon lön samt psykisk hälsa bland människor i olika arbetsmarknadsåtgärder. Resultatet visar att arbetslösa i allmänhet visar sämre mental hälsa än de som är arbetande och att motivationen till att få ett jobb är avgörande när det gäller möjligheterna att få ett betalt arbete. Undersökningen visar att låg ekonomisk kompensation under tiden som arbetslös ökar aktiviteten hos de arbetssökande i

jakten på ett arbete. Vidare visar undersökningen att hög kompensation minskar de arbetssökandes aktivitet. Detta skulle visa på att folk jobbar av ekonomiska skäl och att de skulle välja arbetslöshet framför arbete om ekonomisk möjlighet gavs (Nordmark, 1999).

Schaufeli och Van Yperen genomförde 1992 en longitudinell studie på nyutexaminerade studenter om huruvida studenter utan jobb i högre grad lider av psykiskt ohälsa än de som har jobb samt ifall tiden av arbetslöshet påverkade psykiskt välmående. Studien, som är uppdelad vid två olika tillfällen (1986 och 1987), innefattade studenter som inom sex månader skulle ta studenten och före detta studenter som varit arbetslösa i mer än ett år. Resultatet visade genom en tvärsnittsanalys en signifikant skillnad mellan de som fortfarande studerade upplevde en högre grad av ohälsa än den grupp av studenter som fått arbete och den som varit arbetslös. I den gruppen som bestod av arbetslösa jämfört med de som fått arbete visade sig psykisk ohälsa vara högre hos de utan arbete. Dock visade sig skillnaden inte vara signifikant. Däremot visade resultaten att sambandet mellan psykisk ohälsa och arbetslöshet blev tydligt efter två år av arbetslöshet.

Locus of control

Motivationen till att söka ett arbete påverkas inte bara av hur ett arbete värderas, utan också av den upplevda sannolikheten att få ett arbete. Effekter av olika typer av förväntan har beskrivits dels i Julian Rotters sociala inlärningsteori och locus of control, dels i Albert Banduras teori om self-efficacy. I den sociala inlärningsteorin är utgångspunkten att potentiella beteenden i en situation grundar sig på individens förväntan på responsen för dessa beteenden, samt hur hon värderar den responsen. Denna kontrollstruktur anses inom Rotter's teori vara en generell förväntan, som påverkar många olika situationer (Rotter, 1954, ref i Lefcourt, 1966).

Locus är det latinska ordet för plats, och syftar i det här fallet på platsen för kontrollen, eller med andra ord på vem som har kontrollen. Tidigare uttryck som använts för att beskriva detta område och dess följdverkningar är som olika nivåer av hopplöshet, hjälplöshet, kompetens etc. (Lefcourt, 1966). Enligt Lefcourt(1966) skiljer sig locus of control från dessa beskrivningar genom att vara en integrerad, genomarbetad teori, som har samlat uttrycken och gett dem en explicit och kanske framför allt entydig innebörd.

Locus of control varierar längs en skala där de båda ytterligheterna är intern locus of control samt extern locus of control, vilka båda hänvisar till det inflytande en individ upplever sig ha över sitt eget liv. Om individen befinner sig på den interna halvan av skalan innebär detta generellt att personen upplever positiva och negativa händelser vara en konsekvens av det egna handlandet och därmed befinner sig dessa händelser potentiellt under den egna, personliga, kontrollen. Befinner sig individen däremot på den externa delen av skalan är upplevelsen då den motsatta; positiva/negativa händelser relateras inte till det egna beteendet, utan det är någon/något annat, exempelvis ödet, tur/otur eller staten, som har kontrollen över livets skeenden, och det ligger därmed utom den egna kontrollen att påverka dessa händelser (Lefcourt, 1966). Detta, hur människan upplever den kontroll hon har/inte har över olika händelser, har stor betydelse för det sätt på vilket hon bemöter de situationer hon hamnar i och hur mycket stress det utlöser hos henne (Lefcourt, 1982). I en arbetssökande situation kan detta innebära att en intern individ tror på att hennes egna ansträngningar kommer att leda fram till ett arbete, det är egentligen bara en fråga om tid. Den externa individen, däremot, kan behöva hjälp att komma igång med arbetssökandet då hon har svårt att se ett samband mellan nedlagd ansträngning och belöning (Plumly & Oliver, 1987). Det bör nämnas att en persons locus of control inte är en medfödd egenskap, utan anses vara en konstruktion av personens omgivande miljö och erfarenheter (Lefcourt, 1982). Teorin baseras på den sociala inlärningsteorin och grundas helt på individens subjektiva upplevelse av situationen, och inte på det som är objektivt sant (Lefcourt, 1982).

Enligt teorin är inte en persons locus of control situationsbaserad. Den kan dock ändras med tiden; studier har visat på samband mellan intern locus of control och mental mognad (Penk, 1969, Bialer, 1961, ref. i Lefcourt, 1982), och kan kanske mer beskrivas som livssituationsbaserad. En slutsats av detta blir då att locus of control kan förändras över tid, beroende på individens livsfaser, men är i stort sett stabil mellan olika fysiska situationer såsom exempelvis arbetssökande, bilkörning, matematik etc. inom de olika livsfaserna.

Om en person under en lång period befinner sig i en situation av upplevd hjälplöshet finns det risk att hon utvecklar en mer extern locus of control än vad hon hade innan (Rotter, 1966, ref. i Plumly & Oliver, 1987). I likhet med detta menar Plumly och Oliver (1987) att det är sannolikt att inlärd hjälplöshet uppstår i samband med att individen inte får något arbete, trots ihärdigt sökande. Detta kan i sin tur leda till att personen inte lägger särskilt mycket energi på arbetssökandet, och i värsta fall helt upphör med det (ibid.), beroende på att hon inte längre kan se en relation mellan den egna ansträngningen och det önskade resultatet, i det här fallet att få ett arbete. Genom detta skulle parallellen kunna dras att en hög extern locus of control leder till, eller på annat sätt hör ihop med, bristande motivation.

Grundat på denna tidigare forskning är det i den aktuella studien av intresse att undersöka om det finns några samband mellan tiden som individen spenderat som arbetssökande och upplevd locus of control. Hypotesen för detta blir då att ju längre tid en person går som arbetssökande, desto högre grad av extern locus of control upplever hon.

Self-efficacy

En annan modell som behandlar huruvida en individ upplever att hon genom egen aktivitet kan uppnå önskat mål är Albert Banduras (1997) self-efficacy. Liksom locus of control härstammar begreppet self-efficacy från den sociala inlärningsteorin, och precis som Rotter (1966) tar Bandura upp hur betydelsen av människans behov att kunna förutspå och påverka händelserna omkring henne kan spåras genom hela den mänskliga historien i tilltron till olika gudar, myter och ödet. Bandura (1997) beskriver innebörden av self-efficacy som tron på den egna förmågan att lyckas i specifika situationer, och har inte att göra med antalet färdigheter en person har, utan vad hon tror att hon kan göra med det hon har under olika omständigheter (Bandura, 1997).

Enligt Bandura (1997) har tron på den egna efficacyn (påverkan) stor betydelse för de handlingsalternativ en person väljer, hur mycket ansträngning hon lägger ner på att försöka, hur länge hon håller ut inför hinder och misslyckanden, hennes motståndskraft mot motgångar, huruvida hennes tankebanor är självhjälpande eller självförhindrande, hur mycket stress hon upplever utav omgivningens krav samt hur hon uppfattar sin egen prestation (ibid.).

Den upplevda self-efficacyn är dock inte generell för alla situationer en person utsätts för. Uppgiftsspecifik self-efficacy hänvisar till det faktum att en person kan ha hög self-efficacy inom ett visst område, men låg inom ett annat (ibid.). Detta är den främsta skillnaden mellan self-efficacy och locus of control; self-efficacy är situationsbaserad och en person kan under samma period av livet ha olika hög self-efficacy i olika situationer, medan locus of control inte säger mycket om olika, specifika situationer utan talar mer generellt om hur personen uppfattar händelserna omkring henne.

Forskning visar att det finns signifikanta samband mellan self-efficacy, antal jobbintervjuer individen kallas till, antal jobberbjudanden, anställningsresultat, arbetssökande beteende, planering och nedlagd ansträngning på arbetssökandet (Wanberg, Kanfer & Rotundo, 1999, Moynihan, Roehling, LePine & Boswell, 2003, Yang & Yang, 2009, Fort, Jacquet, & Leroy, 2011). En studie gjord av Wanberg, Kanfer och Rotundos (1999) visade på ett signifikant samband mellan hög self-efficacy och hög intensitet i arbetssökandet, vilket fått stöd i en senare studie gjord av Yang och Yang (2009). Grundat på denna forskning ställdes

hypotesen att graden av self-efficacy påverkar den nedlagda ansträngningen på arbetsökandet.

I en longitudinell studie gjord av Wanberg, Kanfer och Rotundo (1999) visade resultatet på en minskande motivationskontroll hos de individer som vid det andra undersökningstillfället fortfarande var arbetslösa. Motivationskontrollen som forskarna diskuterar hänvisar till de självreglerande strategier en person använder sig av för att hålla motivationen uppe, exempelvis målsättning och hantering av den omgivande miljön (Kanfer & Heggstad, 1997; ref. i Wanberg, Kanfer och Rotundo, 1999). Studien tar inte upp huruvida self-efficacy hos dessa fortfarande arbetssökande individer ändrat sig, men med hänsyn till det tidigare nämnda sambandet mellan self-efficacy, planering, beteende och nedlagd ansträngning i en arbetssökande situation är det rimligt att anta att den upplevda arbetssökande self-efficacy minskar desto längre en individ går arbetslös. Huruvida så är fallet eller inte lägger grunden till nästa hypotes, nämligen att en persons self-efficacy påverkas negativt desto längre tid hon går som arbetssökande.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att få kunskap om hur tiden som arbetslös kan påverka individens motivation som arbetssökande.

Studiens övergripande frågeställning är om motivationen till att hitta ett jobb skiljer sig mellan korttids- och långtidsarbetslösa ungdomar. För att kunna ta reda på detta delas den upp i följande frågeställningar:

- Skiljer sig värderingar kring vad som är viktigt i ett arbete mellan långtidsarbetslösa och korttidsarbetslösa?
- Finns det en skillnad i upplevd locus of control mellan kort- och långtidsarbetslösa?
- Skiljer graden av upplevd self-efficacy mellan kort- och långtidsarbetslösa?
- Påverkar graden av self-efficacy den nedlagda ansträngningen på arbetssökande?
- Upplever sig långtidsarbetslösa ha högre krav än korttidsarbetslösa?

Metod

Försökspersoner

Försökspersonerna i undersökningen bestod av 101 arbetssökande ungdomar mellan 18 och 26 år. Samtliga var inskrivna på Arbetsförmedlingen. Av dessa var 44st män och 57st kvinnor. 50 av ungdomarna var korttidsarbetslösa, det vill säga att de varit utan sysselsättning och inskrivna på Arbetsförmedlingen mindre än 90 dagar, och 51st var långtidsarbetslösa. Urvalet av deltagare gjordes genom ålder, inskrivning på Arbetsförmedlingen samt deras tillgänglighet, det vill säga att de befann sig på Arbetsförmedlingen och frivilligt ställde upp på att besvara enkäten. Alla deltagare informerades om att undersökningen var anonym och frivillig. En del av de tillfrågade tackade nej till att delta. 60st av deltagarna var 18-20 år gamla, 31st 21-30 år och 10st var mellan 24-26 år.

Material/Apparatur

Undersökningen genomfördes med hjälp av en enkät innehållande 32st frågor och påståenden, som bestod av dels ett urval av frågor av redan existerande frågeformulär, och dels av egenhändigt utformade frågor (se bilaga1). De egenhändigt utformade frågorna behandlade främst området kring Arbetsförmedlingen och ett område som berör huruvida individen upplever krav i en situation som arbetslös. Även området som innefattar betydelsen av ett

arbete undersöks. Exempel på frågor kring Arbetsförmedlingen är ”I vilken mån upplever du att inskrivningen på arbetsförmedlingen ökar dina chanser att få ett jobb” och ”Hur värdefulla anser du att följande tjänster är”.

Vid frågor rörande vad som är viktigt i ett arbete användes en gradskala där de svarande fick värdera olika faktorer i ett arbete via sju frågor rörande Marie Jahoda's (1982,1986) deprivationsmodell. Faktorerna kunde värderas som 'inte alls', 'lite viktigt', 'varken eller', 'viktigt' eller 'mycket viktigt'.

Vidare användes totalt 13 frågor tagna ur befintliga frågeformulär rörande locus of control och self-efficacy. Sex stycken av dessa frågor handlade om upplevd self-efficacy, vilka är tagna från GSE-10 som är utformat av Matthias Jerusalem och Ralf Schwarzer (1981), översatt till svenska av Marcus Koskinen-Hagman 1999 (<http://userpage.fu-berlin.de/~health/swedish.htm>). Dessa påståenden berör tron på den egna förmågan att klara av situationen. Exempel på påståenden tagna ur detta test är ”Jag har inga svårigheter att hålla fast vid mina målsättningar och förverkliga mina mål”. De resterande sju frågorna utvärderar individens upplevda locus of control och är tagna från Rotter's ”Locus of Control, I-E scale” (1966). Dessa löd exempelvis ”Tur har liten eller ingen inverkan på mina möjligheter att göra vad jag vill”. Svensk översättning från engelska hittades i artikeln ’Syskonplaceringens betydelse för locus of control’ av N. Banck och A. Eriksson (2006). Vid både locus of control och self-efficacy användes en gradskala med de fyra svarsalternativen ’tar helt avstånd’, ’tar delvis avstånd’, ’instämmer delvis’ och ’instämmer helt’. Lägsta poängen för locus of control var 0 vilket tyder på en intern locus of control, och högsta poängen var 21, vilket då visar på en extern individ. För self-efficacy låg lägsta poängen på 5 vilket innebär en låg self-efficacy, medan högsta poängen var 24 och då motsvarar en hög self-efficacy.

För att ta reda på hur många timmar/vecka som lades ner på arbetssökande utformades nio svarsalternativ i följande grupper: ’mindre än 1h’, ’1-2h’, ’2-3h’, ’3-4h’, ’4-5h’, ’5-6h’, ’6-8h’, ’8-10h’ och ’mer än 10h’. På ett liknande sätt presenterades svarsalternativen för antal jobbansökningar inskickade/vecka; ’inga’, ’1-4’, ’4-6’, ’7-10’, ’11-13’, ’14-17’, ’18-21’ och ’fler än 21’. Vad gäller krav ställs först en fråga huruvida individen upplever krav på sig själv att hitta ett jobb. Därefter kommer följdfrågor som behandlar varifrån kraven kommer, och i hur stor utsträckning. Skalan som används går från ’inte alls’, ’lite’, ’neutral’, ’mycket’ till ’väldigt mycket’. Vid frågorna om hur stor chans de svarande upplever sig ha att hitta ett jobb inom de närmaste tre månaderna samt upplevelsen av att själv kunna påverka chansen att få jobb används svarsalternativen ’inte alls’, ’liten’, ’varken eller’, ’stor’ och ’mycket stor’.

Samtliga frågor och påståenden som använts i frågeformuläret är alla utformade genom att svaret representeras av ett ifyllt kryss. Antalet svarsalternativ varierar beroende på frågan.

Framsidan av enkäten bestod av ett kort följebrev som informerade om undersökningens syfte, att materialet skulle komma att redovisas i en C-uppsats, att svaren var anonyma samt kontaktuppgifter till de personer som genomförde undersökningen. Ytterligare ett syfte med framsidan var att dölja svaren på frågorna på enkätens första sida.

Procedur.

Efter ett möte med Arbetsförmedlingen, där undersökningen skulle utföras, utformades en enkät innehållande frågor/påståenden angående värderingar kring ett arbete, self-efficacy, locus of control samt syn på Arbetsförmedlingens tjänster. Efter ett godkännande av Arbetsförmedling och handledare inleddes själva utdelandet av enkäterna. Detta skedde på Arbetsförmedlingen vid totalt 10 olika tillfällen, dels vid tre olika informationsmöten kring jobbgaranti där 9-15 ungdomar närvarade per gång och resterande sju tillfällen genom att stå i arbetsförmedlingens mottagning och dela ut frågeformulär till förbipasserande ungdomar.

Deltagarna upplystes om att medverkandet var frivilligt och att svaren var anonyma och att de därmed inte kan spåras tillbaka till den svarande, samt att de när som helst kunde avbryta och lämna in enkäten obesvarad.

Av totalt 138 utlämnade enkäter kom 106st tillbaka. 38 av de utlämnade enkäterna delades ut till olika arbetsförmedlare som vidare skulle dela ut dessa. Av de 38 enkäterna återlämnades 3st. Av sammanlagt 106 besvarade enkäter kunde 101st användas i undersökningen. Ett visst bortfall skedde på några frågor då alla deltagare inte besvarade alla frågor.

Design och analysmetod.

Genom att enkäter var det enda sättet som användes för att samla in data utan möjlighet till följdfrågor eller vidare insamlande av information så är detta en kvantitativundersökning. I undersökningen om locus of control delades de svarande in i två grupper beroende på om de räknades som interna eller externa. Gränsen för intern och extern är i denna undersökning dragen vid 8,92, vilket är det totala medelvärdet på deltagarnas poäng inom locus of control. De personer vars poäng var mindre än 9 räknas då ha en intern locus of control, medan de med en poäng på 9 eller mer anses ha en extern locus of control. På samma sätt sattes gränsen för hög och låg self-efficacy. Det totala medelvärdet ligger på 18,22 och beroende på om individen har en högre eller lägre poäng än detta delas hon in i kategorin hög eller låg self-efficacy.

Datamaterialet sammanställdes genom att det kodades in i statistikprogrammet SPSS, där medelvärde, frihetsgrad, F-värde och partial eta² räknades ut. Eftersom endast en mätning gjordes, det vill säga att varje person endast fyllde i enkäten vid ett tillfälle, blev analysmetoden en oberoende univariat ANOVA.

Resultat

För att få ett lättöverskådligt resultat är resultatdelen upplagd efter ämne, inte efter frågeställningarna. Det vill säga att alla resultat angående exempelvis värdet av ett arbete redovisas tillsammans, även de resultat som inte har någon direkt koppling till frågeställningarna. Efter värdet av ett arbete redovisas locus of control och self-efficacy i nämnda ordning.

Värdet av ett arbete

Gällande frågan kring vad som är viktigt i ett arbete visade resultaten att rutiner i ett arbete värderades högst, följt av personlig utveckling, kontakter inom arbetslivet, att ha ansvar, socialt umgänge och att kunna identifiera sig inom ett yrkesområde. Det som värderades lägst i ett arbete var hög lön (se tabell 1).

Tabell 1. Arbetets värde – Långtids- & korttidsarbetslösa. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelse samt p-värden.

	Korttids- arbetslösa		Långtids- arbetslösa		Totalt medelvärde		Totalt antal svarande	Df	F	P
	M	Sd	M	Sd	M	Sd				
Hög lön	3.33	1,00	3.61	0,95	3.47	0,98	97	1,95	1,98	0,16
Rutiner	4.10	0,85	4.30	0,61	4.20	0,74	99	1,97	1,78	0,19
Kontakter	4.04	0,87	4.14	0,71	4.09	0,79	98	1,96	0,41	0,52
Socialt umgänge	3.50	1,27	3.98	0,91	3.73	1,13	96	1,94	4,51	0,04
Personlig utveckling	4.06	1,01	4.31	0,71	4.18	0,87	96	1,94	1,86	0,18
Identifikation	3.55	1,02	3.71	1,26	3.64	1,14	96	1,94	0,47	0,49
Ansvar	3.98	0,90	4.10	0,90	4.04	0,90	97	1,95	0,46	0,50

Resultatet visade på en signifikant skillnad mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa i hur de värderar socialt umgänge, då korttidsarbetslösa värderar socialt umgänge lägre än de långtidsarbetslösa (se tabell 1).

Vad som värderas i ett arbete förhållande till ålder visade resultatet en signifikant skillnad mellan olika åldersgrupper och värderingen av socialt umgänge i ett arbete. I åldrarna 18-20 (M=3,39, Sd=1,26) värderades socialt umgänge lägre än i åldrarna 21-23 (M=4,23, Sd=0,72). (F=7,20, $p < 0,01$, partial $\eta^2=0,13$)

Kring frågan; hur viktigt det är att hitta ett jobb inom de närmsta tre månaderna visade resultatet ingen signifikant skillnad mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa (se tabell 2). Vad gäller den upplevda chansen att hitta ett jobb inom de närmsta tre månaderna visade resultatet ingen signifikant skillnad mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa.

Tabell 2. Arbetets värde – Kort- & långtidsarbetssökande. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelser samt p-värden.

	Korttids- arbetslösa		Långtids- arbetslösa		Totalt medelvärde		Totalt antal svarande	Df	F	P
	M	Sd	M	Sd	M	Sd				
Vikten av att Hitta ett jobb	4,48	0,61	4,53	0,70	4,50	0,66	101	1,99	0,14	0,71
Upplevd chans	3,08	1,07	3,02	1,07	3,05	1,06	101	1,99	0,08	0,78
Upplevd egen- påverkan	4,02	0,96	3,86	0,87	3,94	0,91	101	1,99	0,75	0,39
Antal ansökningar	2,92	1,54	3,00	1,67	2,96	1,60	101	1,99	0,06	0,80
Antal timmar	3,64	2,17	3,24	1,85	3,44	2,02	100	1,98	0,98	0,32

Inte heller visade resultatet någon signifikant skillnad på den individuella påverkan att hitta ett jobb mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa (se tabell 2).

Resultatet visade att det inte finns någon signifikant skillnad mellan hur många jobbansökningar som skickas in per vecka mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa. Inte heller visade resultatet någon signifikant skillnad på nedlagda timmar att söka jobb per vecka mellan korttidsarbetslösa långtidsarbetslösa

Av 97 svarande upplever 77st att de har krav på sig att hitta ett jobb. Kraven verkar främst komma från individen, sedan från omgivningen och minst tycks upplevda krav komma från Arbetsförmedlingen (se tabell 3). Resultatet visade ingen signifikant skillnad mellan korttids- och långtidsarbetssökande på upplevda krav från arbetsförmedling, omgivning eller individ. Dock pekar medelvärdena åt att korttidsarbetssökande över lag upplever högre krav än långtidsarbetssökande (se tabell 3).

Tabell 3. Krav – Långtids- & korttidsarbetssökande. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelser samt p-värden.

	Korttids- arbetslösa		Långtids- arbetslösa		Totalt medelvärde		Totalt antal svarande	Df	F	P
	M	Sd	M	Sd	M	Sd				
Arbetsförmedlingen	3.45	1,08	3.37	0,82	3.41	0,96	76	1,74	0,13	0,72
Omgivning	4.00	0,87	3.84	0,7	3.92	0.80	76	1,74	0,75	0,39
Individ	4.48	0,72	4.30	0,76	4.39	0,74	80	1,78	1,13	0,29

Locus of control

Resultatet visade att det inte fanns något signifikant samband mellan tid i arbetslöshet och extern locus of control. Däremot visade resultaten ett högre medelvärde för korttidsarbetslösa

jämfört med långtidsarbetslösa vilket innebär att dessa upplever en extern locus of control (se tabell 4).

Tabell 4. Self-efficacy & locus of control – Långtids- & korttidsarbetssökande. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelser samt p-värden.

	Korttids- arbetslösa	Långtids- arbetslösa	Totalt medelvärde	Totalt antal svarande	Df	F	P
	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)				
Self- efficacy	18.63 (3,12)	17.84 (3,50)	18.22 (3,32)	97	1,95	1,37	0,25
Locus of control	9.04 (2,73)	8,80 (2,76)	8.92 (0,73)	97	1,95	0,19	0,66

Ingen signifikant skillnad fanns mellan extern locus of control och antal timmar/vecka nedlagda på arbetssökande. Medelvärdena visar dock att det lutar åt att personer med en intern locus of control lägger lite mer tid på arbetssökande än externa personer (se tabell 5).

Tabell 5. Locus of control – Antal timmar, ansökningar & upplevd chans att hitta ett arbete. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelser samt p-värden.

	Intern M (Sd)	Extern M (Sd)	Totalt M (Sd)	Totalt antal svarande	Df	F	P
Antal timmar	3,52 (2,11)	3,38 (2,01)	3,43 (2,04)	96	1,94	0,09	0,76
Antal ansökningar	2,64 (1,45)	3,02 (1,61)	2,89 (1,56)	97	1,95	1,29	0,26
Upplevd chans	2,88 (1,02)	3,14 (1,10)	3,05 (1,07)	97	1,95	1,3	0,26
Upplevd Egenpåverkan	3,97 (0,98)	3,95 (0,88)	3,96 (0,91)	97	1,95	0,01	0,93

En jämförelse mellan locus of control och antal ansökningar inskickade/vecka visade inte heller det någon signifikant skillnad, och medelvärdena för interna och externa personer pekar inte på att det finns någon större skillnad (se tabell 5).

Gällande den upplevda chansen att hitta ett jobb inom tre månader kunde ingen signifikant skillnad hittas mellan grupperna intern locus of control och extern (se tabell 5). Inte heller fanns någon signifikant skillnad när den upplevda egna påverkan på chansen att få ett jobb eller den upplevda egna påverkan på chansen att få ett arbete ställdes mot individer med en intern locus of control och extern locus of control.

Self-efficacy

Resultaten visar inte någon signifikant skillnad mellan långtids- och korttidsarbetslösa och den upplevda self-efficacy. Dock är medelvärdet för de korttidsarbetslösa högre än de långtidsarbetslösa (se tabell 4).

En signifikant skillnad kunde upptäckas mellan grupperna med låg och hög self-efficacy och antal timmar/vecka nedlagda på jobbsökande ($p < 0,05$). Medelvärdena visar att personer med hög self-efficacy lägger mer tid varje vecka på att söka arbete än personer med låg self-efficacy (se tabell 6).

Vad gäller self-efficacy och antal ansökningar inskickade/vecka fanns inte någon signifikant skillnad. Av medelvärdena kan dock utläsas att individer med hög self-efficacy skickar in fler ansökningar per vecka än personer med låg self-efficacy.

Tabell 6. Self-efficacy – Antal timmar, ansökningar & upplevd chans att hitta ett arbete. I tabellen redovisas medelvärden, standardavvikelser samt p-värden.

	Hög M (Sd)	Låg M (Sd)	Totalt M (Sd)	Totalt antal svarande	Df	F	P
Antal timmar	3,88 (2,28)	2,66 (1,21)	3,39 (2,01)	95	1,93	9,09	0,01
Antal ansökningar	3,12 (1,73)	2,50 (1,20)	2,88 (1,56)	96	1,94	3,72	0,06
Upplevd chans	3,26 (1,09)	2,79 (0,96)	3,07 (1,06)	96	1,94	4,68	0,03
Upplevd egenpåverkan	4,10 (0,99)	3,79 (0,70)	3,98 (0,89)	96	1,94	2,89	0,09

I en jämförelse mellan graden av self-efficacy och upplevd chans att hitta ett jobb inom de närmsta tre månaderna visade resultatet en signifikant skillnad mellan högre värden i self-efficacy och större upplevd chans att hitta ett jobb (se tabell 6) ($p < 0,05$). Lägre värden i self-efficacy visade på mindre upplevd chans att hitta ett jobb.

Vad gäller graden av self-efficacy i jämförelse med upplevd egenpåverkan att hitta ett jobb visade resultatet inte på någon signifikant skillnad mellan hög grad av self-efficacy och en ökad möjlighet att själv påverka chansen att hitta ett jobb än de med lägre värden av self-efficacy (se tabell 6).

Diskussion

Värdet av ett arbete

Resultatet från denna studie visar att det finns en signifikant skillnad mellan korttidsarbetslösa och långtidsarbetslösa i hur de värderar socialt umgänge på en arbetsplats. I övriga faktorer så som hög lön, rutiner, kontakter, personlig utveckling, identifikation och ansvar visades ingen signifikant skillnad. Resultatet som visar på att korttidsarbetslösa värderar socialt umgänge lägre än långtidsarbetslösa kan kopplas till Warr's vitaminer då han menar att en längre tid av

arbetslöshet leder till en sämre tillgång på CE-vitaminer, där socialt umgänge inräknas. De personer som under en kortare period varit arbetslösa skulle i enlighet med Warr's vitaminmodell fortfarande känna sig tillfredställda av det sociala behovet utan att uppleva någon saknad av det, då de har kvar sitt sociala umgänge, vilket även resultatet från denna studie visar. Då de långtidsarbetslösa under en längre tid varit utan socialt umgänge upplever de en större saknad av socialt umgänge och värderar det därmed högre. Då det endast var värdet av det sociala umgänget som visade en signifikant skillnad mellan kort- och långtidsarbetslösa kan det vara intressant att ta upp varför de övriga faktorerna inom ett arbete inte gav någon signifikant skillnad. Detta kan förklaras genom Jin och Rounds (2011) meta – analys där stabilitet och förändringar i människans syn på arbetets värde undersöks. I meta – analysen framgick det att det var i åldrarna 18-22 som det sociala värdet värderades som högst. Av totalt 101 svars personer i denna undersökning är 91 personer i åldrarna 18-23. I enlighet med Jin och Rounds meta – analys skulle resultatet kunna visa på att det är deltagarnas ålder som påverkar resultatet och inte tiden som arbetslös. Detta är något som kan motsäga Warr's teori och istället göra frågan åldersbestämd. Det är en intressant fråga att ställa sig huruvida det är ålder eller tid som arbetslös som påverkar en individs värderingar kring ett arbete. För att fastställa huruvida det är åldern eller tid som arbetslös som påverkar resultatet skulle åldersspannet på de deltagande personerna i undersökningen behöva utökas. Detta skulle möjligen kunna neutralisera åldersfaktorn och istället bidra till en mer tydlig bild av arbetslöshetens tid som en påverkande faktor.

Kring frågan om vad som är viktigt i ett arbete värderades olika faktorer utifrån hur värdefulla de ansågs vara inom ett arbete. Resultatet visade på att rutiner inom ett arbete värderades högst, sedan kom personlig utveckling följt av kontakter inom arbetslivet, att ha ansvar, socialt umgänge och att kunna identifiera sig inom ett yrkesområde. Det som värderades lägst i ett arbete var hög lön. Även om resultatet inte visade någon signifikant skillnad mellan hur hög lön värderades jämfört med övriga faktorer så pekar resultatet i en riktning som överensstämmer med Jahoda's (1982,1986) teori kring att hög lön inte är ett ensamt motiv till att vilja ha ett jobb.

Då värdet av de övriga faktorerna låg på ett totalt medelvärde på 3,98 i en skala där 4 anses som ”viktigt” så visar detta på att de olika faktorerna är högt värderade i ett arbete, något som i jämförelse med Marie Jahoda's deprivationsmodell stämmer bra överens. Detta då hon menar att dessa viktiga latent faktorer/funktioner är av betydelse för- och har en påverkan på det psykologiska välmående hos en individ. Vad gäller rangordningen av de olika faktorerna visar sig detta resultat strida mot en undersökning gjord av Furths et al.(2002) kring hur ungdomar ser på sitt framtida arbete. Då resultatet från denna studie visade att rutiner kom på första plats rankades bestämda tider och rutiner som minst viktigt i Furths et al.(2002) studie. Vad som skulle kunna bero på de skilda resultaten är att studien gjord av Furths et al., undersöker ungdomar som fortfarande går på gymnasiet medan denna undersökning behandlar ungdomar som varit arbetslösa från mindre än 3 månader upp till mer än 12 månader. Det kan tänkas finnas skillnader kring värderingar om ett arbete mellan personer som är arbetslösa och de som aldrig fått uppleva arbetslöshet. Detta skulle återigen kunna belysa Jahoda's tankar kring att avsaknad av tider och rutiner leder till missnöje samt ställa betydelsen av ålder mot Warr's vitaminmodell kring vad man värderar i ett arbete. Något som stämmer överens med undersökningen gjord av Furths et al.,(2002) är att lön, även där, prioriteras lägre. Detta kan visa att värdet av hög lön inte beror på huruvida personen har upplevt arbetslöshet eller inte. Men i frågan kring hur hög lön prioriteras är det även viktigt att notera att det är ungdomar som är svars personer. Möjligtvis hade det kunnat se annorlunda ut i värderingen av hög lön i fall åldern varit högre bland de svarande. Att det, som arbetslös ungdom, verkar vara det sociala umgänget som värderas högst medan hög lön värderas lägst

kan möjligtvis bero på att erfarenheten av hur det är att vara utan pengar är mindre hos ungdomar än hos äldre arbetslösa.

Vad gäller vikten av att hitta ett jobb inom de närmsta tre månaderna visade resultatet ingen signifikant skillnad mellan kort- och långtidsarbetslösa. Däremot visade det totala medelvärdet på 4,50 vilket tyder på att vikten av att hitta ett jobb är stor bland de svarande. Detta kan kopplas till Jahoda's (1982,1986) deprivationsmodell som menar att arbetet fyller en rad olika behov som behövs för att individen ska uppleva god psykisk hälsa och stämmer överens med hennes tankar om att arbete har en betydelsefull plats i människans liv. Gällande de frågor som berör nedlagd ansträngning på arbetssökande och tron på att en anställning kommer att uppnås inom en snar framtid visade resultatet att det inte fanns några signifikanta skillnader mellan kort- och långtidsarbetslösa. Att kort- och långtidsarbetslösa inte skiljer sig i detta avseende skulle kunna bero på att skillnaden i tid som arbetslös mellan de två grupperna inte är särskilt stor. Den enda skillnaden i medelvärden som kan vara värd att nämna är den i frågan angående den upplevda chansen att själv kunna påverka möjligheten att få jobb. Där hade de långtidsarbetssökande ett något högre medelvärde, vilket kan visa på att dessa upplever en högre chans att själva kunna påverka framgångarna inom arbetssökandet, än vad de korttidsarbetssökande gör. Det bör även noteras att skillnaden inte heller var signifikant.

De resultat som framkommit av studien gällande krav visade på att 77 av de 97 svarande upplevde någon form av krav på sig själva med att hitta ett jobb. Detta visar på att ett arbete värderas högt hos de svarande vilket stöder både Warr's (1996) vitaminmodell och Marie Jahoda's (1982,1986) deprivationsmodell om arbetets betydelse för individen. Kring frågan om huruvida kraven kom från arbetsförmedlingen, individen själv eller från omgivningen så visade resultatet ingen signifikant skillnad mellan dessa. Däremot visar krav från individen högre medelvärden än övriga, vilket skulle kunna tyda på att de flesta krav som personen upplever i en arbetssökande situation kommer från henne själv. Då merparten av deltagarna i studien visade på en upplevd hög self-efficacy kan det tänkas att det finns ett samband mellan detta och varifrån individen upplever att kraven kommer ifrån. Om en hög self-efficacy enligt teorin innebär en upplevd känsla av kontroll och egenpåverkan över situationen (Bandura, 1997), är det rimligt att anta att detsamma gäller upplevelsen av varifrån kraven kommer.

Locus of control

Gällande locus of control var hypotesen att ju längre tid individen går som arbetssökande desto högre extern locus of control upplever hon. Resultatet av studien visade dock inte på någon signifikant skillnad i locus of control mellan korttids- och långtidsarbetssökande, vilket gör att ställda hypotes förkastas. Inte heller fanns någon signifikant skillnad mellan korttids- och långtidsarbetslösa i frågorna huruvida de upplevde chansen att få ett arbete inom de närmaste tre månaderna, samt den upplevda egenpåverkan i chansen till att få en anställning. Dessa resultat strider mot den idé som Plumly och Oliver (1987) gett uttryck för gällande att en lång tid som arbetssökande kan ge upphov till en känsla av inlärd hjälplöshet och i längden påverka individens locus of control åt det externa hållet. Anledningen till olikheterna mellan teori och föreliggande studie kan vara dels att deltagarantalet i undersökningen var relativt lågt, dels att deltagarna var ojämnt fördelade över perioden som arbetslösa. Det var till exempel endast 5 personer i undersökningen som varit arbetslösa i mer än 12 månader; de flesta var korttidsarbetssökande eller hade varit arbetssökande i 3-6 månader, vilket då ger en förhållandevis liten skillnad mellan deltagarnas tid som arbetssökande.

Liksom nämnt tidigare sträcker sig en persons upplevda locus of control över individens hela livssituation, inte bara över exempelvis en arbetssökandesituation. Med detta menas att faktorer utanför arbetssökandet spelar in på personens upplevda locus of control vilket

innebär att den upplevda kontrollen inte blir avhängig enbart av individens uppfattning om arbetssökandesituationen. Därmed kan tänkas att individen måste gå arbetslös en längre tid, minst sex månader, innan det börjar ge en synlig påverkan på individens upplevda locus of control. En annan tanke är att det kanske är först efter några månader som arbetslös som effekterna av att inte ha de fasta rutiner eller sociala umgänge som ett arbete oftast innebär börjar bli riktigt tydliga, vilket också kan tänkas inverka på huruvida individen upplever den egna påverkansmöjligheten i situationen.

Self-efficacy

Den första hypotesen som ställdes om self-efficacy var att den upplevda self-efficacyn påverkas negativt ju längre tid en individ går som arbetssökande. Resultatet visade inte någon signifikant skillnad, däremot visar medelvärdena att de korttidsarbetslösa generellt upplever en något högre self-efficacy än de långtidsarbetslösa. Liksom i fallet med upplevd locus of control bör tas i beaktande att merparten av de långtidsarbetslösa som deltog i studien endast varit arbetssökande i 3-6 månader, ett tidsspänn som ligger nära gränsen för korttidsarbetslös, <3 månader. Det skulle kunna förklara den relativt lilla skillnaden mellan de två grupperna. En fråga här är huruvida det kunde ha gett mer information att under en längre studie följa ett antal personer under deras tid som arbetssökande och göra upprepade mätningar med ett par månaders mellanrum. På så sätt kunde graden av self-efficacy hos en och samma person jämföras i början och slutet av tiden som arbetslös för att se om upplevelsen förändrades med tiden.

Den andra hypotesen rörande self-efficacy handlade om huruvida det finns ett positivt samband mellan hög self-efficacy och nedlagd ansträngning på arbetssökande. I denna studie undersöktes ansträngning nedlagd på jobbsökande genom att deltagarna fick svara på hur många timmar de lade ner på arbetssökande i veckan, samt hur många ansökningar de skickade iväg per vecka. Resultaten visade en signifikant skillnad i jämförelsen mellan graden av self-efficacy och antalet timmar/vecka, däremot inte mellan graden av self-efficacy och ansökningar/vecka. Det senare resultatet låg däremot nära gränsen för att räknas som signifikant, av vilket slutsatsen skulle kunna dras att personer med hög self-efficacy lade ner större ansträngning i sitt arbetssökande. Detta resultat stöder den slutsats som först Wanberg, Kanfer och Rotundo (1999) och senare Yang och Yang (2009) kom fram till i sina studier att graden av self-efficacy positivt påverkar den nedlagda ansträngningen på att söka jobb. Eftersom teorin om self-efficacy baseras på tanken att en individ med upplevd hög self-efficacy har en tro på att själv kunna hantera situationen med de förutsättningar hon har (Bandura, 1997), så torde detta i en arbetssökandesituation innebära att individen lägger ner mer ansträngning på att försöka få ett arbete, och förlitar sig mindre på andra personer, ödet eller tur.

Studiens resultat visar på signifikanta samband mellan höga värden av self-efficacy och större upplevd chans att få ett jobb. Detta kan jämföras med, och stöder, teorin om self-efficacy och den upplevda känslan att genom den egna kapaciteten kunna hantera och påverka situationen (Bandura, 1997).

Intressant är att det inte finns några resultat som stöder ett samband mellan hög self-efficacy och en upplevd ökad möjlighet att själv påverka chansen att få ett arbete. Det kan tyckas att resultaten för upplevd egenpåverkan borde hänga samman med dem för den upplevda chansen till att få ett arbete, men det finns inget i studien som stöder ett sådant antagande.

Metoddiskussion

För att se huruvida det är tiden som arbetslös som påverkar värderingar, locus of control och self-efficacy, och inte tvärtom, användes en kvantitativ forskningsstrategi för att på ett

objektivt sätt kunna få fram information från ett större antal deltagare. Då det är två stora grupper som ska undersökas är det önskvärt att kunna generalisera resultaten så mycket som möjligt, vilket görs genom ett ökat deltagarantal. Detta minskar risken för resultat som beror på individuella skillnader och ökar sannolikheten att det faktiskt är tiden som arbetslös som påverkar resultatet och inte något annat. Mycket av den tidigare forskningen inom området är gjord genom kvantitativa studier, vilket är ytterligare en anledning till valet av forskningsstrategi.

Urvalet av deltagare skedde som nämnt efter ålder, inskrivning på Arbetsförmedlingen i Halmstad samt tillgänglighet. Trots slumpmässig utdelning av enkäter var ca hälften av de svarande män och hälften kvinnor. En brist är däremot att av de långtidsarbetssökande hade större delen av deltagarna endast varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i 3-6 månader, medan det var få som varit arbetsökande i 7 månader eller mer. Detta ger en relativt liten skillnad mellan gruppen som klassats som korttidsarbetslös och de som anses vara långtidsarbetssökande vilket kan påverka resultatet genom uteblivna signifikanta skillnader.

Då alla försökspersoner är mellan 18 och 26 år gamla ökar detta den interna validiteten i studien, vilket är positivt då åldersgruppen är central i denna undersökning. Alla är dessutom inskrivna på arbetsförmedlingen vilket också påverkar den interna validiteten.

Grundat på resultat och ovanstående diskussion dras slutsatsen att det inte finns några skillnader i motivation till att söka arbete mellan kort - och långtidsarbetslösa. De signifikanta skillnader som fanns mellan de olika grupperna var att de långtidsarbetslösa i högre grad värderade socialt umgänge i ett arbete. Detta säger ensamt inte mycket kring skillnader i motivationen hos de olika grupperna. Däremot värdesätts även de övriga faktorerna i ett arbete högt hos både kort – och långtidsarbetslösa vilket tillsammans med upplevda krav, faktisk ansträngning och tro på sig själv visar på att motivationen att hitta ett jobb är hög hos båda grupperna. Detta kan kopplas till Nordmarks (1999) studie som visar på att låg ekonomisk kompensation i arbetslöshet ökar aktiviteten hos de arbetssökande i jakten på ett arbete. Den höga motivationen hos de båda grupperna skulle därför kunna bero på att kompensationen är relativt låg för de arbetslösa, något som dock inte undersökts.

Framtida forskning

Denna studie har undersökt huruvida längden av arbetslöshet påverkar den unga individens situation som arbetssökande. Detta för att se ifall ungdomar som varit arbetslösa en längre tid skiljer sig från de som varit arbetslösa en kortare tid. Då ett arbete i dagens samhälle är en central del i många människors liv är det även viktigt att lyfta fram arbetslösheten som en väsentlig fråga. Då arbete och olika erfarenheter för ungdomar inom arbetslivet utgör en viktig grund för individens framtida val av område och karriär inom yrkeslivet så blir ungdomsarbetslöshet och konsekvenser kring detta ett viktigt område att lyfta fram. Mycket forskning har gjorts mellan att jämföra personer som arbetar med de som är arbetslösa, samt uppföljningsstudier på de som tidigare arbetat och blivit arbetslösa, för att se hur arbetslösheten påverkar den psykiska hälsan. Framtida forskning skulle kunna lägga mer vikt i att öka förståelsen kring hur arbetslöshet i ung ålder påverkar individens senare värderingar kring ett arbete och tro på sig själv inom yrkeslivet. Detta för att få en ökad förståelse kring vad arbetslöshet i ung ålder har för påverkan på senare arbetslivssituation och se ifall det finns ett samband mellan längre tid av arbetslöshet i ung ålder och arbetslöshet senare i livet. Det kan även vara intressant att undersöka hur människans syn på arbete förändras i framtiden. När det gäller frågan kring hur en ökad arbetslöshet ska hanteras är det dels viktigt att med förebyggande åtgärder motverka arbetslöshet men också att hjälpa de individer som är arbetslösa. Det sistnämnda genom att ta del av den forskning som finns gällande de

grundläggande behoven ett arbete fyller som påverkar människans psykiska välmående. Att arbetslösa människor är utan arbete är ett problem, men att arbetslösa personer går sysslolösa är möjligtvis ett ännu större problem.

Referenser

- Banck, N., & Eriksson, A. (2006). *Syskonplaceringens betydelse för locus of control*. Hämtad 16 oktober, 2011, från Högskolan Dalarna, Institutionen för Hälsa och Samhälle: <http://dalea.du.se/theses/archive/41a5826d-6a28-46ca-94eb-b42ffe1c5c18/35e3909c-ecc0-4757-8a1b-49e87156885f.pdf>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy – The exercise of control*. W. H. Freeman and Company: USA.
- Böckerman, P. & Ilmakunnas, P. (2006). Elusive effects of unemployment on happiness. *Social Indicators Research* (2006), 79, 159–169
- Fort, I., Jacquet, F., & Leroy, N. (2011). Self-efficacy, goals, and job search behaviors. *Career Development International*, 16(5), 469 – 481
- Furth, T., Holmberg, I., Larsson, O. & Raaterova, M. (2002). *80-talisterna kommer. Om kollektiva egoister, självupppoffrande livsnjutare och andra ungdomar*. Konsultförlaget: Uppsala
- Hallsten, L. (1998). *Psykiskt välbefinnande och arbetslöshet. Om hälsorelaterad selektion till arbete*. Arbetslivsinstitutet & författarna, Solna.
- Jahoda, M. (1982). *Employment and Unemployment - A social-Psychological analysis*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Jahoda, M. i: Gonäs, L. & Joelsson, L. (1986). *Arbetslösheten på 30-talet och idag - Forskning om arbetslöshetens effekter för individ och samhälle*. Arbetslivscentrum, Stockholm.
- Jin, J., & Rounds, J. (2011). Stability and change in work values: A meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Vocational Behaviour*
- Koskinen-Hagman, M., Schwarzer, R. & Jerusalem, M. (1999). *Swedish Version of the General Self-Efficacy Scale*. Hämtad 17 oktober, 2011, från Freie Universität: <http://userpage.fu-berlin.de/~health/swedish.htm>
- Lefcourt, H.M. (1966). Internal Versus External Control of Reinforcement: A Review. *Psychological Bulletin*, 65(4,) 206 - 220
- Lefcourt, H.M. (1982). *Locus of control – Current trends in theory and research*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers: London.
- Moynihan, L. M., Roehling, M. V., Boswell, W. R., & LePine, M. A., (2003). A longitudinal study of the relationships among job search self-efficacy, job interviews and employment outcomes. *Journal of Business and psychology*, 18(2), 207 - 233
- Nordenmark, M. (1999). *Unemployment, employment commitment and well-being - The psychosocial meaning of unemployment among Women and Men*. Department of Sociology. Umeå universitetstryckeri, Umeå.

Plumly, L. W., & Oliver, J. E., (1987). The locus of control attribute and the job search process. *Psychological Reports*, 61, 907-910

Rotter, J. B. (1989/1990). Internal Versus External Control of Reinforcement – A Case History of a Variable. *American Psychologist*, 45(4) 489 – 493

Schaufeli, W. B. & Van Yperen, N. V. (1992). Unemployment and psychological distress among graduates: A longitudinal study. *Journal of occupational and organizational psychology* (1992), 65, 291-305

Statistiska Centralbyrån. (u.å.). Hämtat 13 november, 2011, från Statistiska Centralbyrån: http://www.scb.se/Pages/PressRelease_324071.aspx

Wanberg, C., Kanfer, R., & Rotundo, M., (1999). Unemployed Individuals: Motives, Job-Search Competencies, and Job-Search Constraints as Predictors of Job Seeking and Reemployment. *Journal of Applied Psychology*, 84(6), 897 – 910

Warr, P. (1996). *Psychology at Work - Fourth Edition Completely Revised*. Penguin Books: London, England.

Yang, Y. Y., & Yang, Y. C. (2009). Relationships among Human Capital, Human Liabilities, Self-Efficacy, and Job-Search Intensity. *The Journal of American Academy of Business*, 15(1), 235 - 242

Bilaga

Undersökning om arbetssökandes uppfattning om chansen att få ett jobb och deras syn på arbetsförmedlingens tjänster

Vi är två studenter från Högskolan i Halmstad som läser sista året på Psykologiprogrammet, inriktning arbete, och nu ska skriva C-uppsats.

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur man som arbetssökande uppfattar sina chanser att få jobb och hur man ser på arbetsförmedlingens tjänster. Undersökningen utförs därför i samarbete med Arbetsförmedlingen i Halmstad.

Undersökningen görs anonymt, genom arbetsförmedlingen, vilket innebär att svaren inte kommer att kunna spåras tillbaka till deltagarna. Varken vi, Arbetsförmedlingen, handledare eller läsare kommer att veta namn på dig som deltagit i undersökningen, eller vad just du har svarat.

Enkäten kommer att ges ut till ca 150 personer i åldrarna 18-26 år som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta oss via telefon eller e-post, se kontaktuppgifter nedan.

Tack för din medverkan!

Vänligen

Simon Tenland

Mobil: 070-9235457

E-post: tensim09@student.hh.se

Charlotte Östberg

Mobil: 073-8181566

E-post: chaost09@student.hh.se

Kryssa i det svarsalternativ som passar bäst in på dig.

Ålder: (18 – 20) (21 – 23) (24 – 26)

Kön: Kvinna Man

Utbildningsnivå: Grundskola Gymnasium Högskola Övrig utbildning

Sammanlagd arbetslivserfarenhet: Mindre än 1år 2år 3år 4år Mer än 4år

1. Hur länge har du varit arbetssökande hos arbetsförmedlingen?

Mindre än 3 månader 3-6mån 6-9 mån 9-12 mån Mer än 12 månader

2. I vilken mån upplever du att vara inskrivningen på arbetsförmedlingen ökar dina chanser att få ett jobb?

Inte alls Liten Varken eller Stor Mycket stor

3. Vilka av nedanstående tjänster känner du till att arbetsförmedlingen erbjuder? (Sätt ett kryss framför de aktuella alternativen)

- Min sida
- Platsbanken (via internet, mobilapp.)
- Lokala arbetsförmedlingen
- Arbetsförmedlingens aktiviteter såsom rekryteringsträffar, seminarium m.m.
- Hjälpm CV
- Jobbsökarguide
- Yrkesinformation
- Tester
- Utbildningar
- Hjälpm vid start av eget företag
- Skapa handlingsplan
- Extra hjälp och särskilt stöd
- Jobbcoach

4. Hur värdefulla anser du att följande tjänster är?

	Ej värdefull	Värdefull	Mycket värdefull
Platsbanken (via Internet, mobilapp.)	☐	☐	☐
Lokala Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐
Arbetsförmedlingens aktiviteter (som rekryteringsträffar, seminarium m.m.)	☐	☐	☐
Hjälpm med CV	☐	☐	☐
Jobbsökarguide	☐	☐	☐
Yrkesinformation	☐	☐	☐
Tester	☐	☐	☐
Utbildningar	☐	☐	☐
Hjälpm vid start av eget företag	☐	☐	☐
Skapa handlingsplan	☐	☐	☐
Extra hjälp och särskilt stöd	☐	☐	☐

Jobbcoach

5. Hur viktigt är det för dig att hitta ett jobb inom de närmsta tre månaderna?

Inte alls viktigt *Mindre viktigt* *Varken eller* *Viktigt* *Mycket viktigt*

6. Hur stor chans upplever du att du har att hitta ett jobb inom de närmaste 3 månaderna?

Ingen chans *Liten chans* *Varken eller* *Stor chans* *Mycket stor chans*

7. I vilken utsträckning upplever du att du själv kan påverka dina chanser att få ett jobb?

Inte alls *Liten* *Varken eller* *Stor* *Mycket stor*

8. Hur många jobbansökningar skickar du sammanlagt in per vecka?

Inga *1-4* *4-6* *7-10* *11-13* *14-17* *18-21* *Fler än 21*

9. Hur många timmar i veckan lägger du på att söka arbete?

Mindre än 1h *1-2h* *2-3h* *3-4h* *4-5h* *5-6h* *6-8h* *8-10h* *Mer än 10h*

10. Vilka sätt att söka jobb på använder du dig av? Sätt ett kryss framför aktuella alternativ.

- Lägga upp CV på olika jobbsajter*
- Gå runt till olika arbetsplatser och höra sig för om jobb*
- Leta i arbetsförmedlingens platsbank*
- Läsa jobbannonser i lokaltidningen*
- Annat*

11. Träffar du en arbetsförmedlare från arbetsförmedlingen regelbundet?

Ja *Nej*

12. Om du svarade ja på ovanstående fråga, i vilken utsträckning upplever du att kontaktpersonen stöttar och coachar dig i ditt arbetssökande?

Inte alls *Lite* *Varken eller* *Mycket* *Väldigt mycket*

13. I vilken mån upplever du att arbetsförmedlingen intresserar sig för ditt arbetssökande och dess resultat?

Inte alls *Lite* *Varken eller* *Mycket* *Väldigt mycket*

14. Upplever du att det finns krav på att du hittar ett jobb?

Ja *Nej*

15. Om du svarat ja på ovanstående fråga, i vilken utsträckning kommer de kraven från

	<i>Inte alls</i>	<i>Lite</i>	<i>Neutral</i>	<i>Mycket</i>	<i>Väldigt Mycket</i>
a) Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐
b) Övriga omgivningen	☐	☐	☐	☐	☐
c) Dig själv	☐	☐	☐	☐	☐

16. Varför är det viktigt för dig att hitta ett jobb?

	<i>Inte viktigt</i>	<i>Lite viktigt</i>	<i>Varken eller</i>	<i>Viktigt</i>	<i>Mycket viktigt</i>
Att få lön	☐	☐	☐	☐	☐
Komma in i rutiner	☐	☐	☐	☐	☐
Skapa kontakter i arbetslivet	☐	☐	☐	☐	☐
Att få ett socialt umgänge	☐	☐	☐	☐	☐
Personlig utveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Att kunna identifiera sig inom ett yrkesområde	☐	☐	☐	☐	☐
Att få ta ansvar	☐	☐	☐	☐	☐

Nedan följer ett antal påståenden. Kryssa i det svarsalternativ som passar bäst in på dig.

1 = Tar helt avstånd 2 = Tar delvis avstånd 3 = Instämmer delvis 4 = Instämmer helt

	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
17. Jag lyckas alltid lösa svåra problem om jag bara anstränger mig tillräckligt.	☐	☐	☐	☐
18. Jag har inga svårigheter att hålla fast vid mina målsättningar och förverkliga mina mål.	☐	☐	☐	☐
19. Tack vare min egen förmåga känner jag mig lugn även när jag ställs inför svårigheter.	☐	☐	☐	☐
20. Vad som än händer klarar jag mig alltid.	☐	☐	☐	☐
21. Om jag ställs inför nya utmaningar vet jag hur jag skall ta mig an dem.	☐	☐	☐	☐
22. När problem uppstår kan jag vanligtvis hantera dem av egen kraft.	☐	☐	☐	☐
23. Det som är menat att hända kommer att hända, vare sig jag själv försöker påverka eller inte.	☐	☐	☐	☐
24. Att vara framgångsrik är en fråga om hårt arbete – tur har lite eller ingenting med det att göra.	☐	☐	☐	☐
25. Världen är styrd av några få människor, och det är inte mycket den enskilda människan kan göra åt det.	☐	☐	☐	☐
26. Tur har liten eller ingen inverkan på mina möjligheter att göra vad jag vill.	☐	☐	☐	☐
27. Det finns ett direkt samband mellan hur hårt jag studerar och vilket betyg jag får.	☐	☐	☐	☐
28. Många gånger känner jag att jag har lite inflytande över de saker som händer mig.	☐	☐	☐	☐
29. Det är inte alltid bra att planera för långt in i framtiden, då många saker ändå verkar bero på tur eller oflyt.	☐	☐	☐	☐

